
IZMJENE I DOPUNE
NACIONALNOG
KURIKULUMA ZA

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

PRIJEDLOG

**Cjelovita
kurikularna
reforma** Rani i predškolski,
osnovnoškolski
i srednjoškolski odgoj
i obrazovanje

IZMJENE I DOPUNE NACIONALNOG KURIKULUMA ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Prijedlog
VELJAČA 2016.

ČLANICE STRUČNE RADNE SKUPINE IZABRANE PO JAVNOM POZIVU

Alka Požnjak Malobabić, Dječji vrtić Radost, Zagreb
prof. dr. sc. Dejana Bouillet, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet
prof. dr. sc. Edita Slunjski, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju
Helena Burić, Dječji vrtić Špansko, Zagreb
Iva Balenović, Dječji vrtić Vjeverica, Zagreb

dr. sc. Ivana Visković, Dječji vrtić Biokovsko zvonce, Makarska
prof. dr. sc. Lidija Vujičić, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet

KOORDINATORICA STRUČNE RADNE SKUPINE IZ JEDINICE ZA STRUČNU I ADMINISTRATIVNU PODRŠKU

Mara Plaza Leutar, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

ČLANOVI STRUČNE RADNE SKUPINE IZ EKSPERTNE RADNE SKUPINE

Branislava Baranović

Boris Jokić

Zrinka Ristić Dedić

TEHNIČKA KOORDINATORICA STRUČNE RADNE SKUPINE

Iva Stupar, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

EKSPERTNA RADNA SKUPINA

Boris Jokić (voditelj)

Branislava Baranović

Suzana Hitrec

Tomislav Reškovic

Zrinka Ristić Dedić

Branka Vuk

Ružica Vuk

LEKTURA

Ranka Đurđević

VIZUALNI IDENTITET

Karla Paliska

Sadržaj

- A. CILJ I NAMJENA KURIKULUMA PREDŠKOLE, **4**
- B. PLANIRANJE I OBLIKOVANJE KURIKULUMA PREDŠKOLE, **5**
- C. PRAĆENJE I DOKUMENTIRANJE DJEČJIH POSTIGNUĆA I RAZVOJA KOMPETENCIJA DJECE U PREDŠKOLI, **6**
- D. KVALITETA KURIKULUMA PREDŠKOLE, **10**

5.2. KURIKULUM PREDŠKOLE

A. CILJ I NAMJENA KURIKULUMA PREDŠKOLE

Predškola je dio formalnog sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske i predstavlja početni obvezatni institucionalni oblik odgoja i obrazovanja za svu djecu u godini dana prije upisa u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje. Provodi se s djecom koja su polaznici dječjeg vrtića tako da je integrirana u redoviti vrtićki kurikulum te za djecu koja nisu polaznici dječjeg vrtića, također u dječjem vrtiću. U iznimnim uvjetima moguće je organizirati predškolu u drugačijim uvjetima, sukladno zakonskim odrednicama, uz osiguran primjeren odgojno-obrazovni standard.

Kurikulum predškole integralni je dio Nacionalnoga kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKR-POO), iz njega proizlazi i na njega se nadovezuje. Odražava vrijednosti, ciljeve, načela i polazišta istaknute u NKR-POO-u.

Dobrobit djece, pedagoška promišljenost i svrhovitost značajke su kurikulumu predškole. Polazište i teorijski okvir kurikulumu predškole suvremeno je viđenje djeteta kao:

- cjelovite i kreativne osobe s osobitim stvaralačkim i izražajnim potencijalima
- aktivnog sudionika osobnog razvoja, istraživača i stvaratelja znanja
- socijalnog subjekta sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom
- aktivnoga građanina.

Kurikulum predškole provodi odgajatelj, a u iznimnim slučajevima drugi stručnjak osposobljen za razumijevanje posebnosti ranog i predškolskog odgoja i ostvarivanje odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi.

Uključivanje djece u predškolu organizira se u redovitim boravcima vrtića (5-satnim do 10-satnim programima). Postoji li mogućnost, predškolu je poželjno organizirati u sklopu dobnog heterogenih odgojnih skupina (mješovitih odgojnih skupina). Iznimno, ako drugačije nije moguće, obvezno uključivanje djece u godini pred školu organizira se kao kraći boravak. Duljina (dnevno trajanje) uključenosti djece u predškolu ustrojava se na temelju postojeće kalendarske godine u dnevnom trajanju od 3 sata. Stalnost odgajatelja odgojne skupine i angažiranost stručnih suradnika može doprinijeti kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa.

Kurikulum predškole temelji se na jednakim polazištima, ciljevima, vrijednosnim orijentacijama, načelima i oblicima rada kao i kurikulum vrtića i ne sadrži elemente „školifikacije“ u bilo kojem obliku. Namjena mu je:

- osiguranje cjelovitih iskustava igre i učenja u zajednici vršnjaka,
- stjecanje kvalitetnih iskustava institucijskog odgoja i obrazovanja,
- razvoj emocionalne i socijalne sigurnosti,
- razvoj kompetencija u dijalogu s okruženjem, drugom djecom i odraslima.

Time se potiče cjelovit razvoj djeteta i olakšava uključivanje djece u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje.

Tako se osigurava pravo svakog djeteta na jednaku polazišnu poziciju ulaskom u prvi odgojno-obrazovni ciklus. Navedeno podrazumijeva osiguravanje jednakih odgojno-obrazovnih mogućnosti svoj djeci, što uključuje razvoj inkluzivne kulture predškolske ustanove u kojoj se uvažavaju razvojne, kulturološke, jezične i etničke različitosti djece i odraslih, potiče socijalna kohezija i osigurava razumna prilagodba i pristupačnost učinkovitih mjera potpore djeci s teškoćama i darovitoj djeci, kao i djeci i obiteljima iz različitih društvenih skupina i okruženja (siromašnoj djeci, djeci iz etničkih manjinskih skupina i dr.).

Temeljna je zadaća kurikulumu predškole poticanje razvoja kompetencija djece stvaranjem stimulativnog socijalnog i prostorno-materijalnog okruženja te pružanja izravne i neizravne podrške cjelovitom razvoju djece: tjelesnom, jezičnom, spoznajnom, socijalnom i emocionalnom. Igrom, istraživanjem, učenjem i izražavanjem potiče se razvoj mišljenja na višim kognitivnim razinama poput kritičkog mišljenja, rješavanja problema, kreativnosti, inovativnosti i metakognicije, jača samopoštovanje i samopouzdanje, potiče razvoj emocionalnih kompetencija, planiranja i upravljanja osobnim razvojem, razvoj komunikacije (jezične kompetencije i početne pismenosti) kao alata te socijalnih kompetencija kao procesa socijalizacije, razvoja timskog rada i suradničkih odnosa.

B. PLANIRANJE I OBLIKOVANJE KURIKULUMA PREDŠKOLE

Kurikulum predškole oblikuje se cjelovito kroz međusobno povezane aktivnosti, integraciju područja učenja i cjelovitost iskustva učenja. Pretpostavlja se interaktivan odnos svih sudionika u oblikovanju, planiranju i provedbi procesa, poglavito djece i odgajatelja. Zagovara se kompetencijski pristup i projektni način rada zavisno od iskazanih interesa, sposobnosti i posebnih odgojno-obrazovnih potreba djece. Planiraju se kontekstualni uvjeti (socijalno i prostorno materijalno okruženje i poticaji) koji djeci omogućuju stjecanje raznovrsnih i raznolikih odgojno-obrazovnih iskustava. Zamijećeni interes i mogućnosti djece polazište su dijaloga, rasprave, istraživanja, argumentiranja i dogovora. Djeca se potiču na aktivno sudjelovanje, promišljanje i planiranje novih iskustava učenja. Omogućuju se raznovrsni doživljaji i potiču različiti oblici izražavanja čime se doprinosi usvajanju i razumijevanju koncepata istraživanja i učenja te se potiče korištenje simbolima za izradu pisanih bilježaka u djeci svrhovitu okruženju. Djelovanje odgajatelja i stručnih djelatnika temelji se na profesionalnom razumijevanju razvoja djece i razvojnim poticajima prelaska u zonu sljedećega razvoja, što podrazumijeva fleksibilnost kurikuluma i njegovu usklađenost s jedinstvenim potrebama i stilovima učenja različite djece. Kompetencije djece razvijaju se integrirano te je potrebno osigurati okruženje u kojem će se stvarati prilike za njihov razvoj kroz različita područja, povezivanjem aktivnosti sa svakodnevnim iskustvima, proširujući razumijevanje te stvarajući veze između novog učenja i prethodnih iskustava i znanja.

Uloga odgajatelja u oblikovanju kurikuluma predškole usmjerena je na:

- kreiranje inicijalnoga socijalnog i prostorno-materijalnog poticajnog i inkluzivnog okruženja
- osmišljavanje različitih prikladnih iskustava učenja koji primjereno odgovaraju na uočene potrebe djece i potiču njihov razvoj
- promatranje, prikupljanje, praćenje, dokumentiranje i interpretiranje informacija o djetetu kako bi se stekao uvid u individualni razvoj, postignuća i interese pojedinog djeteta te socijalne interakcije i odnos u odgojnoj skupini kao polazište za stvaranje primjerenih razvojnih i situacijskih poticaja
- osiguravanje podrške u procesu učenja djece, poticanju djece na djelovanje osiguravajući prilike za učenje i pružajući djeci podršku u sve većoj autonomiji i regulaciji vlastitog učenja i ponašanja
- poticanje djece za preuzimanje rizika i eksperimentiranje u procesu učenja i poučavanja
- poticanje djece na dublje razumijevanje vlastitih iskustava i okruženja u kojemu žive
- osnaživanje dispozicija djece za pažljivije promatranje pojava u njihovu okruženju, istraživanje, zaključivanje i odgovorno djelovanje
- osnaživanje umjetničkih i istraživačkih potencijala djece, jačanje njihove urođene sklonosti promatranja, čuđenja i uočavanja detalja te poticanje njihove kreativnosti, inicijativnosti i djelovanja
- poticanje djece na različite oblike komunikacije i razvoj vještine njihova korištenja u svakodnevnim aktivnostima
- poticanje djece na samovrednovanje, tj. refleksiju o vlastitim iskustvima i primjenu vlastitih refleksija u promišljanju novih aktivnosti cijeneći inicijativu i doprinos svakog djeteta
- poticanje djece na planiranje vlastitih aktivnosti i iskustava učenja
- osiguravanje prilika za raznovrsne interakcije i razvoj suradničkih vještina djece
- poticanje djece na stupanje u dijalog s drugom djecom, prihvaćanje, promišljanje i razvoj novih perspektiva i produblјivanje odnosa s drugom djecom
- iniciranje okruženja i iskustava koja doprinose razvoju grupne kohezije, osjećaja prihvaćenosti djece
- osiguravanje razumne prilagodbe i učinkovite potpore djeci s teškoćama i darovitoj djeci
- pružanje pozitivnih i poticajnih povratnih informacija (djeci i roditeljima, odnosno starateljima djeteta).

C. PRAĆENJE I DOKUMENTIRANJE DJEČJIH POSTIGNUĆA I RAZVOJA KOMPETENCIJA DJECE U PREDŠKOLI

Očekivane kompetencije djece u godini pred upis u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje određene su njihovim osobnim razvojnim potencijalima, obiteljskim okruženjem i uvjetima odrastanja te širom društvenom zajednicom. Cilj i namjena predškole, kao i spomenuta raznolikost, pokazuje da ishode predškole nije poželjno kruto normativno odrediti, nego ih je potrebno iskazati u obliku širih očekivanja.

Nakon završenog programa predškole **od djeteta je moguće očekivati sljedeće:**

KOMPETENCIJE
ZA UČENJE O
UČENJU	— Iskazuje osnovnu sposobnost organiziranja, planiranja i reguliranja vlastitog učenja te učinkovitog upravljanja vlastitim vremenom. — Poznaje i koristi se različitim izvorima informacija (tiskanim, medijskim, digitalnim, socijalnim). — Razumije vrijednost aktivnog stjecanja znanja u traženju odgovora i rješavanju problema (postavljanjem pitanja, sudjelovanjem u različitim situacijama i aktivnostima, eksperimentiranjem i dr.). — Uspostavlja, održava i usmjerava pozornost te ulaže trud u aktivnostima u kojima sudjeluje. — Razumije i slijedi upute. — Ustrajno je u slučaju nailaženja na prepreke ili ako je zadatak težak te je sposobno završiti aktivnost u kojoj sudjeluje. — Razumije da svojim nastojanjima i aktivnostima može utjecati na učenje te tako osobnim trudom i u suradnji s drugima nešto promijeniti, napraviti, riješiti, zaključiti. — U osnovnim elementima izlaže tijek i rezultat vlastitog bavljenja nekom aktivnošću. — Stečena znanja i iskustva primjenjuje u praktičnim, životnim situacijama i koristi se njima za daljnja učenja. — Kroz iskustvo učenja slijedi i proširuje svoje interese te uči i sudjeluje u aktivnostima s veseljem. — Spremno je na preuzimanje rizika, samoiniciranje i samoorganiziranje vlastitih aktivnosti te planiranje i vođenje aktivnosti i projekata. — Sposobno je suočiti se s neuspjehom (kada ne uspije riješiti neki problem) i prihvaća da je važan uloženi trud. — Procjenjuje osobne sposobnosti, napreduje u procjeni osobnih postignuća i procjeni postignuća drugih. — Vrednuje elemente vlastitih aktivnosti i postignuća u procesu učenja (kroz praćenje tijeka učenja i aktivnosti, kritičko propitivanje aktivnosti i postignuća, ispravljanje mogućih pogrešaka, promjenu pristupa, osvrtnanje na korištene pristupe i izvođenje zaključaka o aktivnosti).
KOMPETENCIJE
ZA ISTRAŽIVANJE
I RAZUMIJEVANJE
SVIJETA	— Koristi se vlastitim osjetilima, jednostavnim alatima i tehnologijama za promatranje i istraživanje svijeta u kojem živi. — Iskazuje znatiželju i želju za razumijevanjem događaja, pojava i procesa u svojem okruženju (čovjek, prirodno okruženje, kultura zajednice, tehnologije i njihova promjenljivost). — Postavlja pitanja, predviđa i pokušava pronalaziti odgovore. — Eksperimentira s jednostavnim pojavama, znakovima i simbolima, prikuplja informacije, predviđa ishode i donosi jednostavne zaključke. — Upotrebljava jednostavan jezik za imenovanje određenih pojava i elemenata u okruženju, opisivanje vlastitih opažanja, uspoređivanje sličnosti i razlika, obrazaca i promjena koje se događaju, opisivanje vlastitih zaključaka i davanje objašnjenja. — Rješava jednostavne probleme (razmišlja, analizira, generira nove ideje, rasuđuje, komunicira, povezuje, reprezentira, argumentira svoja razmišljanja).

- Spontano razvija nove modele ili mogućnosti za rješavanje određenih problema i situacija.
- Istražuje različite mogućnosti i alternative i razvija originalne ideje.
- Analizira podatke, tj. interpretira informacije i ustanovljuje odnose među njima.
- Ima elementarna znanja o ljudima iz svojeg okruženja, kulture, prirode i tehnologije, njihovoj promjenljivosti, zna procesuirati ta znanja u svojoj okolini.
- Koristi se matematičkim pojmovima i konceptima u istraživanju i razumijevanju svijeta.
- Utvrđuje jednostavne odnose i obrasce (npr. uparivanje, klasificiranje, uspoređivanje, redanje prema nekom načelu).
- Razumije pojam broja (uspoređuje količine više – manje – jednako, uparuje broj s količinom predmeta, broji do 10 i sl.).

**KOMUNIKACIJSKE
KOMPETENCIJE**

- Izražava i interpretira svoja razmišljanja, iskustva, osjećaje, potrebe, želje i činjenice u usmenom, a djelomično i u pisanom obliku.
- Razumije i koristi se različitim oblicima i razinama komunikacije.
- Ostvaruje odgovarajuće jezične interakcije u društvenom i kulturnom kontekstu (u odgojno-obrazovnoj ustanovi, obitelji, prijateljskom krugu i sl.) te izmjenjuje uloge u dijalogu.
- Razumije i poštuje osnovne društvene konvencije (da se na različit način razgovara/govori u različitim situacijama, npr. u igri, preko telefona, u gostima, u trgovini).
- Započinje, održava i okončava razgovor o temama koje su mu bliske, tj. relevantne za njegove aktivnosti i svakodnevni život.
- Oblikuje vlastite argumente u govoru na autentičan način uz poštovanje mišljenja drugih.
- Iskazuje zanimanje i naklonost prema književnosti (pokazuje interes za slikovnice, knjige i druge vrste pisanog teksta).
- S drugom djecom i odraslima razgovara i reflektira o svojim aktivnostima i iskustvima.
- Pruža smislenu povratnu informaciju, razumije i prihvaća povratne informacije drugih.
- Upotrebljava slova i/ili različite grafičke reprezentacije za bilježenje, organiziranje i komuniciranje vlastitih ideja s drugima, u svrhovitom kontekstu.
- U mogućnosti je koristiti se uobičajenim informacijskim i komunikacijskim sredstvima (izvorima informacija poput knjiga, enciklopedija, zatim računalima, audiovizualnom opremom, telefonom i sl.).
- Razumije da ljudi komuniciraju različitim jezicima koji se mogu naučiti.

**KREATIVNE I
UMJETNIČKE
KOMPETENCIJE**

- Iskazuje zanimanje za različite vidove umjetnosti (glazbu, ples, kazališnu, književnu i vizualnu umjetnost) u smislu doživljavanja umjetničkih djela te umjetničkog izražavanja i stvaranja (glazbom, riječju, likovnošću, pokretom, digitalnim iskazom...).
- U mogućnosti je svoje ideje, doživljaje i iskustva iznositi u različitim aktivnostima i oblicima izražavanja.
- Koristi se različitim medijima za izražavanje svojih ideja, doživljaja i iskustava.
- Izražava se pokretom, rukama, položajem tijela, očima, gestama, dodirima i sl.
- Koristi se različitim oblicima izražavanja i komunikacije temeljene na jeziku umjetnosti i mašti.
- Iskazuje osjetljivost za različite boje, teksture, kretanje linija i prostora, glazbu, ples, strip i film kroz iskustva s različitim izražajnim medijima i materijalima.
- Koristi se svojim umjetničkim i istraživačkim potencijalima u svakodnevnim aktivnostima.
- Iskazuje sklonost promatranju, čuđenju i uočavanju detalja te komunicira o svojem doživljaju umjetničkog i kreativnog procesa i njegova ishoda.

- OSOBNNE I SOCIJALNE KOMPETENCIJE**
- Odgovorno skrbi o sebi (razumije važnost kvalitetnog zadovoljavanja osobnih psihofizičkih potreba, usvojilo je kulturno-higijenske navike, prihvaća zdravu prehranu i kretanje kao životni stil).
 - Rado sudjeluje u različitim tjelesnim aktivnostima i pokazuje pozitivan stav o vježbanju i zdravim navikama života.
 - Ima prikladno razvijene motoričke vještine (krupna i fina motorika, koordinacija oko – ruka...).
 - Ima svijest o tijelu i mogućnostima tijela (s obzirom na osjetila, pokret...).
 - Ima svijest o tome što je sigurno ponašanje u kući, vrtiću, prometu...
 - Iskazuje zadovoljstvo sobom, razvijenog je pozitivnog samopoimanja i samopoštovanja, uvjerenja u vlastite sposobnosti te prepoznaje svoje snage i slabosti.
 - Regulira vlastite emocije i ponašanje u skladu s okruženjem.
 - Preuzima odgovornost za svoje ponašanje i razumije posljedice.
 - Razlikuje i koristi se osobnim snagama i identificira vlastite slabosti.
 - S povjerenjem pristupa i sposobno je graditi prijateljstva i pozitivne odnose s drugima (djecom i odraslima).
 - Inicira i stupa u svrhovite interakcije sa svojom okolinom, iznosi i argumentira (može obrazložiti) svoja stajališta.
 - Spremno je saslušati stajališta drugih i primjereno sudjelovati u raspravama.
 - Sudjeluje u dogovaranju i odlučivanju, donošenju odluka koje se odnose na njega i na zajedničke aktivnosti i ciljeve.
 - Sudjeluje u kreiranju i primjeni zajedničkih pravila te se ponaša na način koji održava odgovornost, pravdu, samozaštitu i zaštitu drugih, ravnopravnost, solidarnost i sl.
 - Iskazuje organizacijske sposobnosti i vještine zajedničkog djelovanja.
 - Sposobno je odbiti neprikladno ponašanje i neprimjerenu komunikaciju.
- KOMPETENCIJE AKTIVNOG GRAĐANINA**
- Poznaje način donošenja odluka i poštovanje pravila kroz prakticiranje demokratskog življenja u ustanovi.
 - Sudjeluje u kreiranju pravila i suradnje s vršnjacima, razumije njihovo značenje i potrebu njihova pridržavanja.
 - Ima razvijen osobni, kulturni i nacionalni identitet kao i svijest o pripadanju pojedinim zajednicama (obitelji, vrtičkoj skupini...).
 - Primjereno se zauzima za sebe, za osobne ciljeve, ideje i projekte uvažavajući potrebe i različitosti drugih.
 - Učinkovito i konstruktivno sudjeluje u oblikovanju društvenog života svoje zajednice, nenasilno rješavajući sukobe.
 - Preuzima odgovornost u realizaciji svojih ideja tako da je svjestan da ih je u određenim okolnostima moguće mijenjati i prilagođavati.
 - Razumije svoja prava i prava odraslih, poznaje ih i poštuje u odnosima s drugima; razumije da svi ljudi imaju svoje vrijednosti.
 - Razumije da osobno ponašanje utječe na okruženje.
 - Brine se o osobnom, ali i zdravlju i sigurnosti drugih u svom okruženju.
 - Prepoznaje važnost održivog razvoja te vodi brigu o živom svijetu i okolišu.
 - Iskazuje zanimanje za druge i događaje u svojem okruženju te spremnost za uključivanje u tekuće događaje.
 - Razumije da njegova osobna aktivnost i inicijativa utječe na oblikovanje zajedničkog življenja u zajednici.
 - Poštuje druge i različitost te pokazuje empatiju prema drugima.

Dokumentiranjem odgojno-obrazovnog procesa i postignuća djece prati se osobni razvoj pojedinog djeteta, sposobnosti, interesi i potrebe u sklopu specifičnosti odgojne skupine radi osiguravanja odgovarajuće podrške daljnjem razvoju djeteta i kurikulumu predškole. Osnovne značajke praćenja razvoja kompetencija djece u realizaciji kurikuluma predškole su:

- **procesno** –podrazumijeva kontinuirano dokumentiranje procesa učenja i razvoja kompetencija svakog djeteta
- **razvojno** –ugrađeno u razvoj kurikuluma, služi razvoju, a ne procjenjivanju djece
- **integrirano**–pojavnici oblici različitih kompetencija prate se integrirano, a ne izdvojeno iz cjeline ostalih
- **afirmativno** – usmjereno na postignuća djece, a ne na ono što ne mogu.

Osnovni oblici praćenja postignuća i razvoja kompetencija djece u realizaciji kurikuluma predškole sukladni su dokumentiranju u planiranju, oblikovanju, provedbi, praćenju i vrednovanju kurikuluma vrtića.

Za svako dijete oblikuje se mapa kao instrument koji daje kvalitativan uvid u dječji razvojni status i postignuća. Oblikuje se kao interaktivan konstrukt djece, stručnog osoblja i obitelji, koji svjedoči o razvoju djeteta i pomaže odgajatelju usmjeriti se na potrebe djeteta. Podrazumijeva kontinuirano praćenje razvoja i postignuća djece te prikupljanje relevantnih podataka o djetetu u godini pred polazak u školu. Obuhvaća različite oblike dokumentiranja: etnografske i anegdotske bilješke stručnog osoblja i roditelja koje omogućuju razumijevanje dječje igre, učenja i razvoja kompetencija, opservacije ponašanja i postignuća djece, transkripte razgovora, fotografije i audiovizualne zapise dječjih aktivnosti i postignuća, različite dječje radove i zapise njihova izražavanja (npr. zapise dječjih verbalnih i pisanih izražaja, konstrukcije kao izraz istraživačkog i kreativnog stvaralaštva, umjetničke uratke/likovni izričaj, audiovizualni zapisi izražavanja pokretom i glazbom) te samorefleksije djece.

Kontinuirano praćenje postignuća i razvoja kompetencija djece u oblikovanju kurikuluma predškole omogućuje:

- prepoznavanje i razumijevanje specifičnih interesa, mogućnosti, motiviranosti i postignuća djeteta kako bi se poticao njegov daljnji razvoj i osigurali odgovarajući oblici podrške
- uvid u složena iskustva učenja djeteta kao indikatora razvoja
- praćenje i poticanje razvoja različitih kompetencija djeteta.

Primjerene strategije učenja u realizaciji kurikuluma predškole uključuju:

- osiguravanje iskustava učenja koja su relevantna za samu djecu i koja se temelje na njihovim postojećim iskustvima, znanjima i mogućnostima
- aktivnost i istraživanje neposredne okoline – u svakodnevnim situacijama, realnom kontekstu, kvalitetnim socijalnim interakcijama, kroz uključivanje u aktivnosti u kojima dijete ima prilike opažati, manipulirati objektima, rješavati probleme, donositi odluke, reflektirati o aktivnostima, primijeniti znanja, vještine, kreativnost, imaginaciju itd.
- formiranje istraživačkog ozračja kao podloge učenja i poučavanja djece
- osiguravanje različitih otvorenih izvora učenja, tj. raznolikosti iskustava djece u procesu učenja i poučavanja
- višedimenzionalni, višemodalni pristup učenju i poučavanju i integrirani pristup učenju
- poticanje kooperativnosti, a ne kompetitivnosti djece u procesu učenja i poučavanja
- razvoj metakognitivnih sposobnosti djece – poticanje djece na upoznavanje procesa vlastitog razmišljanja i učenja i upravljanje njime
- sloboda djece u odabiru odgojno-obrazovnih sadržaja, aktivnosti i razvoj aktivnosti na djeci svrhovit način
- autonomija djece u istraživanju, otkrivanju i rješavanju problema, tj. u procesu učenja
- radost i fascinacije djece u procesu istraživanja i učenja
- dragovoljnost sudjelovanja djece.

Uvažavanje različitosti, stvaranje prilika za ravnopravnost sve djece i stvaranje inkluzivnog okruženja preduvjeti su optimalnog odgoja i učenja djece.

D. KVALITETA KURIKULUMA PREDŠKOLE

Partnerstvo s obitelji u predškoli

Uključivanje svih članova (šire) obitelji (roditelja, djece, baka i djedova) u odgojno-obrazovni proces višestruko je opravdano, ali pravo na informiranje i odlučivanje o dječjem odgoju i obrazovanju te optimalnim postupcima i uvjetima odrastanja primarno su pravo i obveza roditelja, odnosno staratelja djeteta. Partnerstvo kao viša razina suradničkih odnosa podrazumijeva ravnopravan odnos roditelja i stručnih djelatnika u svim aspektima odgoja i obrazovanja pri čemu roditelji imaju primarni utjecaj na život djece. Partnerski odnos podrazumijeva međusobno povjerenje, prihvaćanje i skrb, doživljaj i uvažavanje kompetencija drugih i njihovih vrijednosnih orijentacija te komunikaciju kao operativnu dimenziju odnosa, a prepoznatljivo je u različitim oblicima sudjelovanja roditelja (Prikaz 1.).

Prikaz 1. Partnerstvo roditelja i vrtića

RAZINE PARTNERSKOG ODNOSA	OBLICI	MEĐUSOBNA PRAVA I OBVEZE
INFORMIRANJE	<ul style="list-style-type: none"> — obavijesti o tijeku odgojno-obrazovnog procesa (dokumentiranje procesa) — pisane informacije o djeci (individualne mape, razvojne mape, zdravstveni kartoni) — tiskovine (primjerice bilteni i/ili godišnjaci) i digitalni mediji 	<p>Roditelji i vrtić obvezuju se na međusobno informiranje o svim aspektima odrastanja i razvoja djeteta uz poštovanje prava djeteta na privatnost te povjerljivost podataka.</p> <p>— afirmativan i konstruktivan pristup</p>
UKLJUČIVANJE U IZRAVNI ODGOJNO-OBRAZOVNI PROCES	<ul style="list-style-type: none"> — boravak i uključivanje članova obitelji u aktivnosti u vrtiću (uključivanje u projekte) — konstrukcija socijalnih situacija kao poticaja za projekte djece (primjerice zajednički izleti, posjeti) — dokumentiranje procesa — uključivanje roditelja u konstrukciju kurikuluma – inicijalnu procjenu, planiranje, organiziranje, provedbu i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa 	<ul style="list-style-type: none"> — mjere prevencije i zaštite¹ radi sigurnosti djece <p>Roditelji se pozivaju generirati ideje.</p> <p>Odlučivanje (temeljem zajedničkog vrednovanja) o optimalnim i primjerenim postupcima profesionalna je obveza i odgovornost odgajatelja.</p>
UKLJUČIVANJE U POSTUPKE PRELASKA (IZ VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU)	<ul style="list-style-type: none"> — zajednički (osmišljeni, strukturirani, radni) posjeti školi — istraživački projekti djece i roditelja o školi — afirmativno predstavljanje školskih iskustava/doživljaja roditelja — završne svečanosti kao zajedničko druženje 	<ul style="list-style-type: none"> — aktivno uključivanje roditelja u aktivnosti koje mogu olakšati pripremu i prelazak djece u osnovnu školu — organizacijske obveze ustanove
RAZLIČITI OBLICI POTPORE RODITELJSTVU	<ul style="list-style-type: none"> — edukacije za roditelje (predavanja, radionice, individualno savjetovanje, pisane obrade pojedinih tema važnih za kvalitetu roditeljstva) — grupe potpore — parlaonice — scenske igre roditelja (za djecu i s djecom) 	<p>Ustanova se obvezuje na primjerenu razinu stručnog ustroja i vođenja.</p> <p>Roditelji zadržavaju slobodu izbora i uključivanja.</p>

1 —Temeljem zakonskih propisa ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja donose preventivne i zaštitne programe, a roditelj/skrbnik daje suglasnost za pojedine mjere (primjerice objava dokumentiranja procesa u pozitivnom kontekstu).

Na angažiranost roditelja, osim osobne motivacije, dodatno utječe i razina očekivanja i način razumijevanja partnerstva te je obveza ustanove predstaviti roditeljima primjere kvalitetne (postojeće, specifične, autentične i/ili željene) prakse. U tom kontekstu roditelji bi trebali biti suglasni sa snimanjem, analizom i objavom postignuća djece u pozitivnom kontekstu što se regulira ugovorom o uključivanju i boravku djece u ustanovi.

Prelazak iz predškole u osnovnu školu

Prelazak djeteta iz predškole u osnovnu školu planira se i ostvaruje u suradnji dječjeg vrtića i škole. Suradnja odgojno-obrazovnih ustanova osigurava kontinuitet odgoja i obrazovanja, olakšava prelazak djeteta u sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja usklađen s utvrđenim dobrobitima i kompetencijama djeteta prema NKRPOO-u, načelima i vrijednostima *Okvira nacionalnoga kurikulumu* te *Nacionalnim kurikulumom za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje*.

Kvalitete kurikulumu predškole i osnovne škole te dugoročna dobrobit djeteta izravno je povezana s poštivanjem različitosti i uvažavanjem raznolikih kultura zajednica odrastanja, povezanosti odgojno-obrazovnih razina i institucija te stalnim prilagođavanjem svih odgojno-obrazovnih sudionika i procesa razvojnim mogućnostima i potencijalima svakog djeteta.

Povezivanje predškolskog i osnovnoškolskog sustava omogućuje:

- uspostavljanje partnerstva između predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja radi dobiti djeteta
- usklađenost kurikulumu predškole i osnovne škole, poglavito prvog odgojno-obrazovnog ciklusa prema Okviru nacionalnoga kurikulumu
- kontinuitet odgojno-obrazovnog procesa, ciljeva, načela, metoda rada i očekivanih ishoda
- usklađivanje inicijalnog obrazovanja i profesionalnog usavršavanja odgajatelja predškolske djece i osnovnoškolskih učitelja
- upoznavanje, razumijevanje i prihvaćanje odgojno-obrazovnih radnika osnovnih škola s postavkama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece (usklađenih s NKRPOO-om) te odgojno-obrazovnih radnika dječjih vrtića s postavkama osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja
- senzibiliziranje odgojno-obrazovnih radnika (odgajatelja i učitelja) za prihvaćanje novina u odgojno-obrazovnom radu
- poticanje otvorenosti i međusobne suradnje u praksi.

Suradnja i partnerstvo prepoznatljivi su kroz višestruke međusobne posjete djece i odgojno-obrazovnih radnika vrtića i škole, suradnički dijalog stručno-razvojne službe vrtića i škole i roditelja te aktivnosti prelaska i povezivanja obitelji, vrtića i škole.

Prelazak djeteta iz predškole u osnovnu školu provodi se bez normativne procjene akademskih postignuća djece. Dječji vrtić izdaje djetetu potvrdu o završenoj predškoli, kao i sumativni narativni prikaz razvoja kompetencija djeteta definiranih kurikulumom predškole. Na temelju kontinuiranoga kvalitativnog praćenja razvoja djeteta i njegovih postignuća u godini pred polazak u školu odgajatelj u suradnji sa stručnim suradnicima priprema završni opis razvijenosti kompetencija koji je afirmativno usmjeren i razvojan. On stručnom povjerenstvu škole daje uvid u djetetov razvojni status te se može koristiti kao važan instrument prelaska u osnovnu školu.

Iznimno, kod izrazitoga kašnjenja u razvoju pojedinog djeteta, moguća je (ali ne i nužna) odgoda polaska u školu. Obveza je vrtića (na temelju kvalitativnog praćenja razvoja) pravovremeno reagirati na moguće zamijećene teškoće te informirati, savjetovati i educirati roditelje i uključivati dijete u primjerene stručne intervencije (ako je nužno, uz potporu centra za socijalnu skrb i drugih institucija u lokalnoj zajednici).

Koordiniranim zajedničkim radom predškolske ustanove i škole osnažuje se motiviranost i pozitivan stav djeteta prema novoj školskoj sredini, suoblikuje pristup usmjeren na cjelovit razvoj, odgoj i učenje svakog djeteta i olakšava uspostavljanje socijalnih odnosa u novom okruženju.

Kvalitetu kurikuluma predškole uvelike određuju organizacijski i kontekstualni uvjeti ustanove u kojoj se provodi (kvaliteta socijalnog i prostorno-materijalnog okruženja, usmjerenost na razvoj, suradnja s okruženjem) te pedagoška osposobljenost odgajatelja. Profesionalni razvoj svih stručnih radnika, poglavito odgajatelja te stalni refleksivni razvoj prakse obveza je svih sudionika kurikuluma predškole.

Kurikulum predškole zagovara dijalog s okruženjem, drugom djecom i odraslima - stručnim zaposlenicima (poglavito odgajateljima), ali i drugim osobama koje prirodom posla (primjerice pomoćno osoblje) ili stručnim kompetencijama (primjerice stručnjaci izvan ustanove) mogu doprinijeti cjelovitu razvoju djece.

U konstrukciji, provedbi i vrednovanju kurikuluma predškole uz odgajatelje, djecu i njihove roditelje, sudjeluju stručni suradnici (pedagog, psiholog, edukacijski rehabilitator, logoped i socijalni pedagog) i zdravstveni voditelj, po potrebi i drugi stručnjaci (izvan ustanove) specifičnih profila, a njihov izbor odgovara odgojno-obrazovnim i intervencijskim potrebama djece u ustanovi. U promišljanju, realizaciji i evaluaciji kurikuluma predškole oni djeluju multidisciplinarno u sklopu tima.

Stručni suradnici podupiru razvijanje autentičnog pristupa odgajatelja prema djetetu u sklopu suvremenih odgojno-obrazovnih koncepcija i njihovim refleksijama na odgojno-obrazovnu praksu, a koji uvažavaju i odražavaju kulturu ustanove i društvenog okruženja.

Ravnatelj je usmjeren na povezivanje, koordiniranje i osnaživanje partnerstva svih čimbenika koji pridonose ustroju predškole - vrtićkog, obiteljskog i društvenog okruženja tako da osigurava podršku kvalitetnoj suradnji vrtića i škole radi unapređivanja uvjeta za kvalitetan prelazak djeteta iz vrtića u školu povezujući se i surađujući s ravnateljima lokalnih osnovnih škola.